

2017-03-15

YTTRANDE

Jordbruksverket

VeterinarFragor@jordbruksverket.se

Er ref: Dnr: 5.7.16-8445/16 & 5.7.16-8446/16

Naturvetarnas synpunkter på Förslag till nya föreskrifter om Jordbruksverkets föreskrifter om skyldigheter för djurhållare och för personal inom djurens hälso- och sjukvård och Jordbruksverkets föreskrifter om läkemedel och läkemedelsanvändning

Inledning

Naturvetarna har fått möjlighet att inkomma till Jordbruksverket med ett yttrande avseende Jordbruksverkets förslag till nya föreskrifter om skyldigheter för djurhållare och för personal inom djurens hälso- och sjukvård samt Jordbruksverkets föreskrifter om läkemedel och läkemedelsanvändning.

Förbundet kommer endast att yttra sig kring: Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2013:41) om skyldigheter för djurhållare och för personal inom djurens hälso- och sjukvård (saknr D 8). Naturvetarna kommer vidare endast att lämna synpunkter vad avser "1. Möjlighet för personal som är verksamma inom djurens hälso- och sjukvård och som inte har legitimation att utföra fler arbetsuppgifter genom undantag från det så kallade behandlingsförbudet."

Förbundet är medvetna om att Jordbruksverket har styrt upp remissförfarandet enligt hur man vill ha yttranden. Med all respekt för Jordbruksverkets önskemål har förbundet också en intern process kring remissvar som omöjliggör ett sådant förfarande som önskas.

Naturvetarnas synpunkter

Naturvetarna avstyrker i sin helhet de nya tillfälliga undantag som föreslås i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2013:41) om skyldigheter för djurhållare och för personal inom djurens hälso- och sjukvård (saknr D8) vad gäller 1. Möjlighet för personal som är verksamma inom djurens hälso- och sjukvård och som inte har legitimation att utföra fler arbetsuppgifter genom undantag från det så kallade behandlingsförbudet.

Förbundet anser inte, och har aldrig ansett, att tillfälliga undantag är en bra väg att gå. De tillfälliga undantag som föreslås är inte förenliga med god patientsäkerhet och djuromvårdnad, ett huvudsyfte med lagstiftningen. De tillfälliga undantag som föreslås är inte bra för arbetsmiljön, då de skapar en större otydlighet och oklarare rollfördelning. Om detta genomförs kommer det dessutom att urholka värdet av legitimationen och utbildningen som djursjukskötare.

Naturvetarnas syn på konsekvensutredningen

Konsekvensutredningen avseende "föreskrift D 8" är dessvärre bristfällig i stora delar och vissa resonemang har ingen tydlig grund i fakta. Att vår arbetsmiljörapport har använts på ett enligt förbundet tveksamt sätt och för att styrka tvivelaktiga resonemang är faktiskt ett av de mindre

problemen. Huvudtesen som ligger bakom förslaget, att det är en akut brist på djursjukskötare, är inte ens det styrkt utom all tvekan enligt Naturvetarna.¹

Detta är allvarligt och är i sig tillräckligt för att finna att det inte är särskilt meningsfullt att bemöta eller analysera det som skrivs i konsekvensutredningen, annat än att konstatera att Naturvetarna å det starkaste avstyrker förslaget i sin helhet inte minst mot denna bakgrund. Som saker har utvecklats sig känner förbundet sig också manade att kontakta näringsdepartementet i denna fråga för att få klarhet i hur man ser på utvecklingen och processen framåt.

Avslutande reflektioner

Slutligen vill Naturvetarna understryka att arbetsgivare genom lön, villkor och arbetsförhållanden måste visa att djursjukskötare är ett attraktivt yrke och ett yrke där man eftertraktar fler djursjukskötare på heltid; till exempel sådana som lämnat yrket, djursjukskötare från utlandet och sådana som inte orkar att arbeta heltid i nuläget. Detta gäller helt oavsett om bristen på djursjukskötare är akut eller inte i nuläget, vilket som sagt inte är styrkt utom all tvekan enligt förbundet. Utifrån Naturvetarnas lönestatistik för de senaste åren kan någon sådan tydlig tendens, att lönenivåerna blivit mycket högre och löneutvecklingen varit speciellt gynnsam för djursjukskötare, inte skönjas.

Hur man organiserar arbetet, schemalägger och att göra personalen mer delaktig överlag har även det en stor betydelse för hur man på bästa sätt kan nyttja kompetenser i verksamheter och uppnå en positiv arbetsmiljö. Att få till tydliga team med klara rollfördelningar är viktigt.² Detta finns det belägg för i forskning. Att arbetsmiljön skulle gynnas av mer otydlighet finns det å andra sidan, enligt Naturvetarnas kännedom, inget belägg för i forskning.

NATURVETARNA

Kristofer Jervinge

Utredare

---

¹ Att efterfrågan är större än utbudet, alltså att det är en viss brist, är tydligt för förbundet men att det är en akut brist har vi inte sett något tydligt belägg för i data.

² Naturvetarna får tvärt emot signaler från våra medlemmar att många djursjukskötare fortfarande gör många arbetsuppgifter som inte framstår som ett optimalt nyttjande av den kompetens som legitimationen ger, speciellt inte i en situation där det är brist på kompetensen.

Skrivelse med anledning av konsekvensutredning för förslag till nya föreskrifter: Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2013:41) om skyldigheter för djurhållare och för personal inom djurens hälso- och sjukvård (saknr D 8)

Legitimationens legitimitet

Syftet med legitimationen för djursjukskötare är ytterst att tillsammans med veterinärer skydda djuren och i förlängningen djurägarna, genom att tillse att det är en god patientsäkerhet och djuromvårdnad inom djursjukvården. Anledningen till att legitimationen infördes var för att uppnå en bättre patientsäkerhet än vad som innan råde inom djursjukvården.

De föreslagna undantagen riskerar patientsäkerhet och arbetsmiljön

Naturvetarna anser inte att det är förenligt med god patientsäkerhet, eller för den delen att det gynnar en god arbetsmiljö, att en veterinär samtidigt ska kunna ansvara för både narkos och kirurgi. En person som gått en utbildning på ett par veckor är inte kvalificerad att arbeta självständigt och kan därför inte jämföras med en djursjukskötare. Det är också mycket problematiskt att en veterinär i en pressad situation ska göra en bedömning om en kollegas kompetens är tillräcklig för att hantera eventuella komplikationer. Detta är speciellt problematiskt eftersom det är veterinären och inte verksamheten som hålls ansvarig. Vidare är det bekymmersamt att medarbetare som inte räknas som djurhälsopersonal, och som kan sakna väsentlig kunskap om relevanta lagar och regler, på annan personals ansvar försätts i en position där de riskerar att bryta mot dessa.

Legitimationen och värdet av utbildningen kommer att urholkas med undantagen

De undantag som denna utredning föreslår kommer att urholka djursjukskötarlegitimationen, detta är Naturvetarna övertygade om. Det resonemang som förs om att Jordbruksverket inte tror att lönen kommer att påverkas negativt för djursjukskötare med undantagen känns vare sig seriöst analyserat eller betryggande. Jordbruksverket hänvisar till *"...att djursjukskötaryrket är betydligt bredare än så och har även fått tydliga signaler från djursjukvårdsbranschen att de delar vår uppfattning i detta"*. Att basera ett resonemang, utan någon grund i fakta eller något liknande fall där man gjort så här med ett legitimerat yrke, på att de som bär lönekostnaderna säger att löner inte kommer att påverkas är för att uttrycka sig mildt ett tveksamt och rentav spekulativt sätt att bygga argument.

Ekonomisk teori om utbud och efterfrågan

Det vanligaste sättet att se hur pris påverkas när man gör ett ingrepp för att öka utbudet av något är naturligtvis att efterfrågan då kan mättas, vilket påverkar priset negativt. Grundläggande ekonomisk teori kring utbud och efterfrågan är tillämplig i det här fallet. Ett större utbud av personer som kan utföra arbetsuppgifter som i nuläget endast kan utföras av djursjukskötare kommer att minska priset, alltså lönen i det här fallet, för denna yrkeskår säger teorin. Och då har inte ens djursjukskötare särskilt bra löner i nuläget med tanke på att det är ett bristyrke. Utan det är en sak som har gått fel i hela processen sen legitimationen infördes, och möjligheten att bli djursjukskötare på övergångsreglerna fortfarande fanns. De ekonomiska incitamenten för att bli

djursjukskötare har i stort lyst med sin frånvaro, varför man inte fick tillräckligt många att ansöka om att få legitimation på övergångsregler som dessutom var väldigt tuffa i vissa delar.

I nuläget råder en situation där utbud och efterfrågan på djursjukskötare inte är helt i balans, om detta råder ingen tvekan. Men sådana här situationer uppstår från tid till annan på arbetsmarknaden och att det är viss brist på en kompetens kan marknadskrafter ofta komma tillrätta med. Däremot om det är en akut brist är enligt Naturvetarna inte styrkt utom all tvekan.

Utbud och efterfrågan – lönen borde påverkas starkt positivt

Det som är intressant att titta på utifrån teori om utbud- och efterfrågan är om löneläget generellt sätt för yrkeskåren har ökat, från en redan väldigt låg nivå för ett akademiskt yrke, under de senaste par åren. Det vore inte orimligt att just djursjukskötare under denna tid som kollektiv skulle ha kunnat öka lönenivån ordentligt och som individer haft en extremt bra löneutveckling i privat sektor. Branschen har enligt sina egna rapporter, som det också hänvisas till i Jordbruksverket underlag, under samma period haft en mycket god ekonomisk tillväxt med ökad omsättning.

Enligt Jordbruksverket har bristen på djursjukskötare under samma period också blivit än mer påtaglig, vilket man baserar på vad branschen säger. Branschen borde således i detta läge göra allt för att locka djursjukskötare, då det är en profession det råder stor brist på, ekonomin i branschen utvecklas i rätt riktning och kompetensen är nödvändig för verksamheten. Att branschen hade sökt samarbeten med EURES i försök att locka utländska djursjukskötare till Sverige med bra löner och villkor hade inte heller varit en orimlig utveckling under denna period. Lite så som norska "kampanjer" har lockat svenska sjuksköterskor att arbeta i Norge. Samarbeten med EURES är inget som har genomförts såvitt förbundet vet.

Djursjukskötares lönenivå och löneutveckling

Hur ser det då ut med lönenivåerna för djursjukskötare? Branschens omsättning ökade enligt de siffror som Jordbruksverket uppger i sitt underlag mellan 2013 och 2015 med 22 procent. Läser man direkt i branschens rapport för 2016 står skrivet att vinstmarginalen legat på mellan 4 och 10 procent under senare år med ett genomsnitt på 5 procents vinst. Vi ska inte i onödan hänga upp oss på siffror i denna kommentar men låt oss för saks skull titta på hur löneutvecklingen för bristkompetensen djursjukskötare sett ut under ett antal år utifrån Naturvetarnas lönestatistik.

Mellan 2013 och 2014 var löneutvecklingen för djursjukskötare i privat sektor, identiska individer, 2,5 procent. Motsvarande siffra för 2014 till 2015 var 4,3 procent men sen gick det återigen ner mellan 2015 och 2016 till 3,4 procent. Medellönen för djursjukskötare i privat sektor bland Naturvetarnas medlemmar år 2013 var 24 592 kronor/månad och år 2016 27 321 kronor/mån. Lönen för denna bristkompetens har således inte utvecklats alls till sådana nivåer som man skulle kunna tänka sig utifrån branschens ekonomiska utveckling under denna period och den brist som råder på kompetensen.

Söktrycket till utbildningen lär påverkas negativt

Att Jordbruksverket tror att söktrycket till utbildningen inte kommer att påverkas nämnvärt med undantagen "*...om alla parter gör det tydligt att arbetsgivarna fortfarande kommer att efterfråga legitimerade djursjukskötare*" är verkligen att ta arbetstagarorganisationerna som gisslan. Inte minst då vi som arbetstagarorganisation inte är för denna förändring, aldrig har varit det och ser det som mer eller mindre givet att yrket påverkas negativt av förslaget. Detta är tvärtom en tydlig signal om att det som kräver tre års universitetsstudier i stora delar kan läsas in på ett par veckor.

Dessutom kan detta ske helt i arbetsgivarens regi utan något som helst system för kvalitetsgranskning, vilket är anmärkningsvärt. Om inte det är att urholka värdet av en universitetsutbildning är det svårt att hitta exempel på en urholkning av värdet av en utbildning.

Detta kan därför säkerligen påverka söktrycket betänkligt på ett negativt sätt. Naturvetarna har redan haft många kontakter med ungdomar under den senaste tiden som alla är mycket tveksamma till att söka utbildningen utifrån de förändringar som nu föreslås. Förbundets uppgift är då inte att uttrycka något som inte är förankrat i någon typ av fakta, utan vi förser potentiella naturvetare med saklig information inför deras studieval. Att uttrycka det som Jordbruksverket önskar i sin konsekvensutredning skulle inte bara vara osakligt utan även ytterst oprofessionellt som fackförbund.

Det finns arbetsgivare som lyckas

Enligt Naturvetarnas kunskap finns det arbetsgivare som lyckas väldigt väl med att attrahera djursjukskötare i en tillräcklig omfattning för verksamheten. Förklaringen är bra villkor, lön och arbetsmiljö. Den bild som ges i Jordbruksverkets konsekvensanalys att en bättre organisation på arbetsplatserna och bättre villkor och lön inte skulle kunna påverka situationen positivt i nuläget delar inte Naturvetarna. Det är möjligtvis inte tillräckligt men det är ändå anmärkningsvärt att det enligt Jordbruksverket inte är hos alla arbetsgivare som individanpassade scheman, kortare arbetsveckor och höga extra lönepåslag tillämpas. Som sagt uttrycker Jordbruksverket att detta inte är tillräckligt men det är ändå anmärkningsvärt att detta inte förekommer på samtliga arbetsplatser givet att det är en bristkompetens anser Naturvetarna, inte minst då vi har en stark tro på att detta är en framgångsrik väg.

Yrket måste bli attraktivare

Det finns legitimerade djursjukskötare som redan har lämnat yrket och det är nu upp till branschen att erbjuda tillräckligt intressanta tjänster, vad gäller lön och villkor, för att försöka locka tillbaka dem. Det finns utländskt utbildade djursjukskötare som kan få legitimation i Sverige och det är upp till branschen att erbjuda tillräckligt intressanta tjänster, vad gäller lön och villkor, för att locka dem till Sverige. Att förmå djursjukskötare att stanna i branschen samt att förmå fler att arbeta heltid är också en viktig utmaning för branschen framöver, där självfallet lön, villkor och förutsättningar i arbetet är minst lika viktiga.

Konsekvensanalysen är bristfällig

Naturvetarna ser ingen poäng i att hänga sig kvar i det förflutna men det finns en hel del frågetecken kring den process som har lett fram till dagens situation som är viktiga att ha med sig i en konsekvensanalys. Inte minst mot bakgrund av att Naturvetarna upplever detta förslag som väldigt onyanserat utifrån de olika arbetsmarknadsparternas intressen. Förutom detta upplever vi att man i analysen på ett tveksamt sätt har använt sig av resultaten i vår arbetsmiljöundersökning.

I denna studie konstaterar vi att en orsak till att många arbetar deltid är då man upplever arbetsmiljöproblem. Men studien heter *Djursjukskötares arbetsmiljö – Ohållbar arbetsbelastning, rollfördelning & bristande organisation* av en anledning. I undersökningen visade det sig nämligen att om man hade organiserat om arbetet efter legitimationen för djursjukskötare trädde i kraft och hade tydliga team och rollfördelningar, fungerade det överlag bättre på arbetsplatserna och såväl frågor kring arbetsmiljö som arbetsbelastning såg bättre ut.

Att det finns arbetsgivare som inte har organiserat om sitt arbete efter att legitimationen trädde i kraft är anmärkningsvärt och är något som man borde satt ljuset på i konsekvensutredningen. Det finns nämligen djursjukskötare som trots den stora bristen på kompetensen måste sitta i reception, arbeta med lokalvård och tvätta. Med all respekt för att alla kan behöva hugga in på mindre kliniker verkar det just i nuläget, med den brist som råder, inte som ett optimalt sätt att utnyttja djursjukskötares kompetens att låta dem göra arbetsuppgifter annat än det som de har legitimation för. Att inte ha organiserat om arbetet efter att legitimationen trädde i kraft kan också innebära att man inte kan uppnå optimal schemaläggning av denna bristkompetens. Naturvetarnas studie visade också att en hög grad av delaktighet i schemaläggning och andra aspekter av arbetet är en framgångsfaktor, vilket även forskning belägger.

Tydliga team är viktigt

Att arbetet inom djursjukvården fungerar bättre och arbetsmiljöproblemen blir färre med tydliga team är en annan sak som är viktig att lyfta fram. Arbetsgivare måste arbeta med att få till tydliga team med en klar roll- och arbetsfördelning. Naturvetarnas rapport visade att detta hade en stor betydelse för djursjukskötarens arbetsmiljö och arbetsbelastning. Tydliga roller och tydliga ansvar i arbetet är oerhört viktigt för en god arbetsmiljö. Mer otydlighet, som det liggande förslaget innebär, lär enligt vår mening i alla fall inte lösa några arbetsmiljöproblem då otydlighet sällan gör det. Däremot kan så klart olika sätt att urholka djursjukskötares legitimation i detta läge underlätta för branschen att bemanna, precis som konstateras i konsekvensanalysen. Men de positiva effekter detta möjligtvis skulle kunna ha på arbetsbelastningen för djursjukskötare vägs inte upp av den otydlighet som detta samtidigt skapar enligt förbundet sätt att se på saken.

Avslutande reflektioner

Naturvetarna yttrade sig i oktober 2013 när de första tillfälliga undantagen infördes inom djursjukvården och skrev då att vi inte tillstyrkte dessa utan att vi förordade att övergångsreglerna förändrades och förlängdes. Det är ingen idé att hänga sig kvar vid det som varit men att Jordbruksverket inte spelade upp denna fråga till ansvarigt departement är minst sagt förvånande med tanke på den analys kring behovet av kompetensen som Jordbruksverket själva gjorde samma år. Apropå vår undersökning kring arbetsmiljön är det också viktigt att ha med sig att precis de saker som vi förutsåg i vårt remissvar 2013 har inträffat, vilket vår arbetsmiljöundersökning bekräftar. En större otydlighet, som inte gynnar någon i branschen och leder till arbetsmiljöproblem, har uppstått. De nödvändiga organisationsförändringarna på arbetsplatserna har på många håll uteblivit. Trycket på arbetsgivarna att organisera arbetet på ett optimalare sätt, vad gäller schemaläggning med mera, har också uteblivit i stor utsträckning.

NATURVETARNA

Kristofer Jervinge
Utredare